

կինոսի ու Թրակիեան բանակաթեմին զօրավար — Սիւրինոսի հաստատութեամբը միայն կրցաւ Արեւելեան բանակաթեմին Ամուրիոն գիւեաւոր զարգարը ձողորհելով՝ ապաստել մահաւերէն զեր-ծանիւր։

Թրակիեան բանակաթեմին ճաշակաւ վրայ մանրանուն կը խոսի Կիլի (Ք՛) 8: Է դարուն արդէն սոյն անուամբ զատ զուրք մը կար, որ սակայն ոչ թէ անկախ գումարակ մը, այլ Արեւելեան բանակաթեմին մէկ վայտը (տւոմա) կը կազմէր: Թրակիեան զօրաբանակին առաջին հրամանատարն եղած է՝ Սիւրինոս, որ Է՞ դարուն առաջին կիսուն նշանաւոր զօրավարն եղած էր: Սիւրինոս կրցաւ իւր մեծ արժանեացը հրամար միայն Պատրիկ տիտղոսին արժանանալ: Սակայն այս տիտղոսը սոյն զօրաբանակին զօրաբանութեան աստիճանին հետ ի հարկէ կցուած չէր, սինչպէ՛ս ինչպէ՛ս աւելի հնազանդն ու մեծագոյն հրամանատարութեանց (Արեւելեանին եւ Հայկականին) վրայ վեր տեսաւք:

Բուկելարիոն (τὼν Βουκελλαρίων) զօրաբանակին ինչպէս կազմակերպուած ըլլաւուն մասին զժուարին է ապահով բան մ'ըսել, սակայն հասանկանօրէն կարելի է ենթադրել, թէ Արտաւազդայ, ♂ πατρικιος και χόμηξ του 'Οψικίου էր, անկունքն ետքը, ստիպել պատճառներու հարկէն զինուորական խորհրդարանը որոշած ըլլայ՝ այս մեծատարած հրամանատարութեան տրեւելեան մեռ կէտը, Անիերիս գիւեաւոր զարգարը ուրոյն բանակաթեմի վերածել: Առաջին անգամ 767ին Ստրադոնոս տօն Βουκελλαρίωνի էր հանդիպիւք: Սոյն զօրաբանակին իւր համբաւն ու պատիւն պահեց, եւ թէ-էն իւր յառաջուն ընդարձակութիւնը չուներ այլ եւս, այսու հանգիստ հրամանատարը Պատրիկ տիտղոսը գեռ իւր վնաս կը կրէ մինչեւ թէ դար: Ասով լրացած կ'ըլլայ Իրենեայ (780—802) կառավարութենէն յառաջ կազմակերպուած բանակաթեմերու կամ զօրաբանութեան ամբողջական թիւը: Ասոր էրը ապացոյց կրնայ յառաջ բերուի Լեւոն Դ. ի կայսրութեան օրով (775—780) հասնեալեան (աօրական) բանակին ընդդէմ Գերմանիկեայ եւ Արաբացոց բրած արշաւանքին մեկ ստորագրութիւնը: «Գայսմ՝ ամի (778—9) նստաւ Թաւմազա առ Գարեթիոնեա եւ յուզի իռուճութիւնս: Իսկ կայսրն Լեւոն առաքեաց յԱսորիս հարիւր հազար արանք ի զօրաց անոր Հռոմայեացոց, որոց զօրավարքն էին այսքելի: Միջոյնիկ Լաքաւնոքա կոն՝ Թրակիեացոց, Արտաւազդ Հայ՝ Արեւելեայց, Տաճատ՝ Բուկելարացոց, Վարապիտրոց՝»

1 Աճէ նորակազմ՝ բանակաթեմերը նախնականապէս վաւեր էին. այսպէ՛ս, Գարեթառն՝ վրա ընծ էր Հայկական բանակաթեմին, կապազովիկ՝ Արեւելեանին, եւ կամ պարզապէս առճանախմբութեւն ինչպէ՛ս՝ Սեւեկիւս: 2 Վարապիտրոց, սովորապէս այլ անուն առ Թեոփանէայ Կարισտերօնց նշանակուիւմ պարապէտ քրիզարաց թիր ընթացիմնէ կնայս յառաջ նկատ ըլլաւ. վրած գի յայտնի է թէ, ինչ յնականապէս զեթէ սակաւ ինչ տարբերութեամբ ինարու նման ձեւագիր Խ եւ Բ տարբեր շատ ձերար կարելի էր ինարու նոս իրանապիւ, մասնաւոր նրա ընդօրինակողն գրելն

Հայոց եւ Գրիգոր որդի Մուշեղայ Ռփսիկեացոց, եւ շուրջ նստեալ պաշարեցին զքաղաքն Գերմանիկեացոց: Ռեւոփ. 698, 8—15:

Այս զօրօտղոյն մէջ համարներուած կը տեսնենք աօրական ամբողջ հեծելազօրը, շնորհաբար թեմառաջ «Բանակաթեմք յայնկայս Բուպարից այսինքննապուլեանեան հին Ռփսիկեան, Արեւելեան եւ Հայկական բանակները, որոնց վրայ հինաց կ'աւելանան նաեւ իտալեան հարստութեան ժամանակ կազմակերպուած երկու — Թրակիեանի եւ Բուկելարիոն — զօրաբանութեանը: Այս մինչեւ հինաց յիշուած բանակաթեմերէ զուրք՝ ուրիշ զինուորական թիւմ մը կամ զատ ու անկախ զօրաբանութի մը չի յիշատակուի մտածագրաց թով. ապա ուրեմն այնչափ էր բնիզանդեան պետութեան ունեցած բանակաթեմերու ամբողջական թիւը:

(Հըրմանիկեւ) ԳՐՈՒՔ. 4. ԳՆԼՅԸԸԸ

Ե Ն Ձ Ո Ւ Ն Ր Ա Ն Ս Վ Ա Ն

Ս Ր Ր Վ Կ Ի Ի Ի Գ Օ Ր Ո Ս Տ Ր Ր Ր Ր Ր Ր Ր

(Հըրմանիկեւ)

322. Ստացական գերանուններն երբ գոյականի մը հետ դանդախ անփոփոխ կը ձեան, բայց հոյովման ժամանակ գոյականը —, —, —, — (ը) զիմորոշները կը ստանայ. բայց սա միայն ի՛մ, —, —, —, — յէր գերանուններու համար. վասն զի զի, յէր, —, —, —, — յէր: Վերջը յիշեալ գիմորոշներէն միայն — (ը) կը ստանան այսպէ՛ս՝

	Ա. Գ. Բ. Գ. Գ. Գ.		
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—,	—, —,	—	—
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—էս,	—էս,	—էս	—էս
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—իս,	—իս,	—իս	—իս
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—օս,	—օս,	—օս	—օս
	Յ-գն-ի:		
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—եր:	—եր,	—եր	—եր
իմ, բու, անոր, յիւր ձա՞ք—երս,	—երս,	—երս	—երս
	եւն, եւն,	եւն,	եւն.

անշնն անձանսթ քսո մը կամ նւ անաւել անոն մը ներկայանար: Նմանապէս Գրիգոր որդի Մուշեղոց, փոխցնցը զընդ քսագրին Ը. Մոսոսուկան ոչ յառա յուկանակացած յայ անուան ձեւը: Ժ. Թ.

1 Τούτοι τῶ ἔτι ἐκάθισθ Ὀσμυλίαις εἰς τὸ Δάβρον καὶ ἑστασίασαν. Ἀέων δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπέλευσε τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων, καὶ εἰσῆλθον ἐν Συρίῃ χιλιάδες ̅, ὧν ἤγοντο Μιχαὴλ ὁ Λαζανοδόξαν τῶν Θεαρχοσίαν, καὶ Ἀδριάναστος ὁ Ἀρμένιος τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ Τατζάτης τῶν Βουκελλαρίων, καὶ Καρισտերόνης τῶν Ἀρμενιάκων, καὶ Γρηγόριος ὁ τοῦ Μουσουλκλιου τῶν Ὀψικιανῶν, καὶ ἐπέκουσσαν τὴν Γεωμοσικίαν.

323. Գալույ միաներուն՝

Ա. Բ. Գ. Դ. Ա. Բ. Գ. Դ.
մեր, ձեր, անոնց, յիրենց ձառքը, ձառք-երը
մեր, ձեր, անոնց, յիրենց ձառք-մի, ձառք-երուն
մեր, ձեր, անոնց, յիրենց ձառք-նի, ձառք-երին
մեր, ձեր, անոնց, յիրենց ձառք-տը, ձառք-երտը

324. Գոյականները կրնան նաեւ ստա-
ցական դիմորոշ յօգերով միայն հորովուիլ,
առանց ստացական գերանունով բեռնաւորուե-
լու. օր.

Ա. Գ. Բ. Գ. Դ. Ե.

երէս-ս, -դ, -ը. մատ-ս, -դ, -ը.
երէս-իս, -իդ, -իը. մատ-իս, -իդ, -իը.
երէս-եւ, -եդ, -եը. մատ-եւ, -եդ, -եը.
երէս-օտ, -օդ, -օը. մատ-օտ, -օդ, -օը.

երէս-ներ, -ներդ, -ները } մատ-ներ, -ներդ, -ները
երէս-ներոք, -ներոքդ, -ներոքը } ներք, ներքդ, ներքը:

երէս-ներէս, -ներէդ, -ներէը } մատ-ներս, -ներդ, -ները
երէս-ներօտ, -ներօդ, -ներօը } -ոք, -դք, -ըք,
ներք-ներ, -ներդ, -ները } ներք, ներքդ, ներքը
ներք-ներօտ, -ներօդ, -ներօը } -ոք, -դք, -ըք,
ներք-ներք, -ներքդ, -ներքը } ներքոք, ներքոքդ, ներքոքը

325. Ստացական գերանուններու տեղ
կը գործածուին նաեւ -նիս, -նիդ, -նիը ստացա-
կան-դիմորոշական մասնիկները: Այս մասնիկ-
ները գոյութիւն ունին արդէն Գրիգոր Քարբուռ
մէջ: Արարիկի բարբառին մէջ անոնց առջեւ
կրնայ աւելցուիլ նաեւ իբր յոգնակերտ մաս-
նիկը, եւ նրեան կու գան -երնիս, երնիդ, եր-
նիը օր.

գլուխ, գլուխնիս կամ գլխնիս (մեր գլուխը,
-ները) ձեք, ձեքնիս յընկաճ, յընկաճնիս
(մեր ազանը, -ները) ձեքդ, ձեքնիս բերան,
բերաննիս (մեր բերանը, -ները), ձեքդ, ձեքնիս:

Ես կամ՝

գլուխերնիս } ներնիդ, ներնիը } մեր, ձեր, անոնց
գլխերնիս } } գլուխը, գլուխները
յընկաճերնիս, ներնիդ, ներնիը } մեր, ձեր, անոնց
ականջը, ականջերդ:

326. Սակայն միավանկ բառերու մէջ
-նիս, -նիդ, -նիը առանց եր մասնիկին չեն գոր-
ծածուիր. այսպէս՝

ձառք՝ ձառքերնիս (մեր ձեռքը, մեր ձեռքերը)
ձառքերնու (մեր ձեռքին, մեր ձեռքերուն)
ձառքերնէս (մեր ձեռքէն, մեր ձեռքերէն)
{ ձառքօքնիս } { մեր ձեռքով, մեր ձեռ-
{ ձառքօքներնիս } քերով)

նոյնպէս եւ յօ-տերնիս, յօ-տերնին եւն:

327. Բայց յոգնակին այսպէս կը հորովուի.

Ո-դ. ձառք-եր-նիս, նիս, նին } մեր, ձեր,
նիս, նին } անոնց յի-
տը:

ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }

ձառք-եր-նիս, նիս, նին }
ձառք-եր-նիս, նիս, նին }
ձառք-եր-նիս, նիս, նին }
ձառք-եր-նիս, նիս, նին }

ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }

ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }

ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }
ձառք-եր-նոք, նոք, նոն }

Եւ-ի:

նոյնպէս՝ աշք, աշքերնիս, տ, ն
աշքերնուս, տ, ն
աշքերնէս, տ, ն
աշքերնօքս, տ, ն

Յ-իս-ի: կամ՝

աշք-եր-նիս, տ, ն աշք-եր-նիս-նիս
աշք-եր-նուս, տ, ն աշք-եր-նիս-նուս
աշք-եր-նիս-նիս
աշք-եր-նիս-նուս
աշք-եր-նիս-նուս
աշք-եր-նիս-նուս
աշք-եր-նիս-նուս
աշք-եր-նիս-նուս

Յ-իս-ի: կամ՝

աշք-եր-նիս, տ, ն
աշք-եր-նուս, տ, ն
աշք-եր-նիս, տ, ն

Եւ կամ՝

աշքերնիս, տ, ն աշքերնիս, նիս, նին
աշքերնուս, տ, ն աշքերնուս, նուս, նուն
աշքերնէս, տ, ն աշքերնէս, նէս, նէն
աշքերնօքս, տ, ն աշքերնօքս, նօքս, նօքն
աշքերնօքս, տ, ն աշքերնօքս, նօքս, նօքն

328. Այս երկու օրինակները ըստ բաւաւ
կանին կը ցուցնեն թէ ինչ ահա երկու բարբառն
ստացական գերանուններն:

Յօ-տի եւ արի նման կը հորովուի՝ ստա-
ցականով, մարմնոյ բոլոր զոյգ անգամները:

329. Ինչպէս որ ստացական գերանուն
ներն անձնականներուն սեռականէն քիչ են.
նոյնպէս ցուցականներու սեռականէն, ինչպէս եւ
սեռականներն սեռականէն կը ծագին սեռակ
սեռական ստացականներ, որոնք առանց գոյս
կանի միայն յօգ կ'անուն եւ կը հորովուի.
Ստորեւ կը գնենք ցուցականներու՝ սա,
սդ, սն, իս, իդ, ին, ինք, սո, սոք, սոն, սոնք,

խօսի; խօսի; ինչի սեռականներէն ելած ստացականները, ընթերցողը անգամ մը եւս զը կրասաւանդի յարարաւիս ան Տառնուժ ձեւերուն վրայ:

Բն. (աս, ասոր, ասորը, ասորինը, ասորինին, ասորինէն, ասորինօք. — աս, ասոր, ասորը, ասորինը, ասորինին, ասորինէն, ասորինօք. — ան, անոր, անորը, անորինը, անորինին, անորինէն, անորինօք.

Գտ. (ասորինները, ասորիններուն, ասորիններէն, ասորիններօք. — ասորինները, ասորիններուն, ասորիններէն, ասորիններօք. — անորինները, անորիններուն, անորիններէն, անորիններօք.

Նշ. Նշակէ՛ս՝

Բն. (խա, խոր, խորը, խորինը, խորինին, խորինէն, խորինօք. — խա, խոր, խորը, խորինը, խորինին, խորինէն, խորինօք. — խա, խոր, խորը, խորինը, խորինին, խորինէն, խորինօք.

Գտ. (խորինները, խորիններուն, խորիններէն, խորիններօք. — խորինները, խորիններուն, խորիններէն, խորիններօք. — խորինները, խորիններուն, խորիններէն, խորիններօք.

330. Տեսնելը ստոնց յոգնակին.

Բն. (ստոնք, ստոնց, ստոնցը, ստոնցինը, ստոնցինին, ստոնցինէն, ստոնցինօք. — ստոնք, ստոնց, ստոնցը, ստոնցինը, ստոնցինին, ստոնցինէն, ստոնցինօք. — անոնք, անոնց, անոնցը, անոնցինը, անոնցինին, անոնցինէն, անոնցինօք.

Գտ. (ստոնցինները, ստոնցիններուն, ստոնցիններէն, ստոնցիններօք. — ստոնցինները, ստոնցիններուն, ստոնցիններէն, ստոնցիններօք. — անոնցինները, անոնցիններուն, անոնցիններէն, անոնցիններօք.

Նշ. Նշակէ՛ս՝

Բն. (խոնք, խոնց, խոնցը, խոնցինը, խոնցինին, խոնցինէն, խոնցինօք. — խոնք, խոնց, խոնցը, խոնցինը, խոնցինին, խոնցինէն, խոնցինօք. — խոնք, խոնց, խոնցը, խոնցինը, խոնցինին, խոնցինէն, խոնցինօք.

Գտ. (խոնցինները, խոնցիններուն, խոնցիններէն, խոնցիններօք. — խոնցինները, խոնցիններուն, խոնցիններէն, խոնցիններօք. — խոնցինները, խոնցիններուն, խոնցիններէն, խոնցիններօք.

331. Ինչպէս ըսինք նշյառ ձեւ ստացականներ կարելի է Տանել ուսէ անունէ կամ յատուկ անունէ.

Նշ. Նշակէ՛ս՝ Գտ. (սի, սիմ, սիմը, սիմինը, սիմինին, սիմինէն, սիմինօք. — յի. սիմինները, սիմիններուն, սիմիններէն, սիմիններօք.

332. Նշյոգէս յարու ձեւաներէն՝

Բն. (Գարթին, Գարթինը, Գարթինինը, Գարթինինին, Գարթինինէն, Գարթինինօք. — Կարօ, Կարօին, Կարօինը, Կարօինին, Կարօինէն, Կարօինօք. — Կարփէթ, —, Կարփէթինը, Կարփէթինին, Կարփէթինէն, Կարփէթինօք. — Գակը, —, Գակինը, Գակինին, Գակինէն, Գակինօք.

Գտ. (Գարթինինները, Գարթինիններին, Գարթինիններէն, Գարթինիններօք. — Կարօինները, Կարօիններին, Կարօիններէն, Կարօիններօք. — Գակինները, Գակիններին, Գակիններէն, Գակիններօք.

Ստոնց յոգնակին՝

Բն. (Գարթիններ, Գարթիններուն, Գարթիններէն, Գարթիններօք. — Կարօներ, Կարօներուն, Կարօներէն, Կարօներօք. — Գակներ, Գակներուն, Կարօներէն, Կարօներօք.

Գտ. (Ու. Գարթիններունները, Էջ. Գարթիններուններէն, Եր. Կարօներունները, Էջ. Կարօներուններէն, Եր. Գարթիններուններին կամ ներուն, Էջ. Գարթիններուններօք, Եր. Կարօներուններէն կամ ներին, Էջ. Կարօներուններօք եւն.

333. Նշյոգէս Երեւն ձեւանէլ:

Բն. (տուն, տան, տանը, տունինը, տունինին, տունինէն, տունինօք. — յոք. տունները, տուններուն, տուններէն, տուններօք.

Գտ. (Եր. տուններ, տուններուն, տուններունը, տուններունին, տուններունէն, տուններունօք. — յոք. տուններունները, տուններուններուն (ին), տուններուններէն, տուններուններօք.

Բն. (Էր. էշ, իշու, իշունը, իշունինը, իշունինին, իշունինէն, իշունինօք. — յոք. իշունները, իշուններուն, իշուններէն, իշուններօք.

Գտ. (Եր. էշեր, էշերուն, էշերունը, էշերունինը, էշերունինին, էշերունինէն, էշերունինօք. — յոք. էշերունները, էշերուններուն, էշերուններէն, էշերուններօք.

334. Աջաւաստիկ կարգ մը անուններ, ուրոնք սեռականէ առաջ եկած անականներ են: Հետաքրքրուողը կրնայ զանոնք հօլովիկ, վերոյիշեալ բառերու հօլովման մեթոդին համաձայն: Մերք հետեւելիք ուղին նշանակելով կը բաւականանայք, այսպէս՝

- գուրս, դրսի, դրսինը, դրսինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- յաբաս, յաբասի, -սյինը, -սյինին,
- էն, -օք, -ներ եւն:
- յառաջ, յառջի, յառջինը, -ինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- յառջեվ, յառջեվի, յառջեվինը, -ինին,
- էն, -օք, -ներ եւն:
- յառաջք, յառաջքի, -ը, -ինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- յետ, յետի, յետինը, -ինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- յետք, յետքի, յետքինը, -ինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- յետեվ, յետեվի, յետեվինը, -ինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- ներս, ներսի, ներսինը, -ինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- հետ, հետի, -նը, -ինին, -էն, -օք
- ներ եւն:
- մտ, մտի, մտինը, -ինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- վար, վարի, վարինը, -ինին, -էն, օք,
- ներ եւն:
- վեր, վերի, վերինը, -ինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- վերջ, վերջի, վերջինը, -ինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- վրա, վրի, վրինը, վրինին, -էն, -օք,
- ներ եւն:
- տակ, տակի, տակինը, տակինին, -էն,
- օք, -ներ եւն:
- քով, քովի, քովինը, քովինին, -էն, -օք,
- ներ եւն, եւն:

§ VI. Անորոշ դերբանաններ:

335. Հայերէնի եւ բարբառոս մէջ կան կարգ մը անուններ կամ բառեր, որոնք երբեմն հասարակ անուններու կարգին մէջ, երբեմն թուականներու մէջ զատուած են: Ասոնք քանակութիւն մը կը ըստեն, առանց սակայն թիւ մը որոշելու: Մերք զայն անորոշ դերբանաններ անուանեցինք եւ դերբանաններու գլխին մէջ դրինք:

336. Սքն անորոշ դերբանաններէն ոմանք հայերէն են, ինչպէս յոմէնք, յոմէլ, Քիւլ, յոմէն, յերբ, Քիւլեկ, Քն, վեր, վէ եւ ամանք թուրքերէն, ինչպէս՝ դոմէն, դիմու, հէլ, Ֆիւն:

337. Տեսներք ուրեմն ասոնց հօլովիկ լու ձեւը.

	Յ-Է.	Եւ.
Ուշ. հոյ.	յամէնքը	յուրիշ
Եւ. որ.	յամէնքին	յուրիշին
Քոյ.	յամէնքէն	յուրիշէն
Գործ.	{ յամէնք	{ յուրիշօք
	{ յամէնքին հետ	{ յուրիշին հետ
	Յ-Է.	Յ-Է.
Ուշ. հոյ.	յուրիշներ	յամէն
Եւ. որ.	յուրիշներու	յամէնուն
Քոյ.	յուրիշներէ	յամէնէն
Գործ.	{ յուրիշօք	{ յամէնօք
	{ յուրիշներու հետ	
	Եւ.	Յ-Է.
Ուշ. հոյ.	մէկալ	մէկաներ
Եւ. որ.	մէկալին	մէկաներու
Քոյ.	մէկալէն	մէկաներէ
Գործ.	{ մէկալօք	{ մէկաներօք
	{ մէկալին հետ	{ մէկաներու հետ
	Յ-Է.	Յ-Է.
	կամ	
Ուշ. հոյ.	մէկալոք	յիրար
Եւ. որ.	մէկալոց	յիրարու
Քոյ.	մէկալոցմէ	յիրարմէ
Գործ.	{ մէկալոցօք	{ յիրարօք
	{ մէկալոց հետ	{ յիրարու հետ
	Յ-Է.	Եւ.
Ուշ. հոյ.	մէկգմէկ	ինչ
Եւ. որ.	մէկգմէկու	ինչու, -ի
Քոյ.	մէկգմէկէ	ինչէ
Գործ.	{ մէկգմէկօք	{ ինչօք
	{ մէկգմէկու հետ	{ ինչերօք
	Եւ.	Յ-Է.
Ուշ. հոյ.	վէվ կամ վէր	քանի
Եւ. որ.	յոււմ	քանիի
Քոյ.	յոււմէն	քանիներու
Գործ.	յոււմօք	քանիներէ
		քանիօք քանիներօք

338. Կը տեսնուի որ ասոնցմէ մի քանիսը միայն եզակի ունին եւ յոգնակամաձեւ են. միայն չորսը թէ՛ եզակի եւ թէ՛ յոգնակի ունին. իսկ Քիւլ բառը երկու տեսակ յոգնակի ունի:

339. Թուրքերէնէ փոխառու բառերն կը հօլովիկն այսպէս.

	Եւ.	Յօ֊.	
ՈՂ.	պազխին (ովանք)	պազխիներ	
ԵԽ.	պազխուն	պազխիներուն	
Քօց.	պազխիէն	պազխիներէն	
Գրծ.	{պազխիօք {պազխուն Տեա	{պազխիներօք {պազխիներուն Տեա	
	Յօ֊.	Եւ.	Յօ֊.
ՈՂ.	պիթուն (ամենքը)	Տէչ(ոչ ինչ, ընաւ.)	Տէչեր
ԵԽ.	պիթունին	Տէչի	Տէչերու
Քօց.	պիթունէն	Տէչէ	Տէչերէ
Գրծ.	պիթունօք	Տէչօք	Տէչերօք
	Եւ.	Յօ֊.	
ՈՂ.	հոյց.	Ֆիլան (այսինչ)	Ֆիլաններ
ԵԽ.	դր.	Ֆիլանի	Ֆիլաններու
Քօց.		Ֆիլանէ	Ֆիլաններէ
Գրծ.		Ֆիլանօք	Ֆիլաններօք
	(Ըրբունայիւն)	ՄՈՆԻԹ Ս. ԴԱՐԻՑ-ՔԵԳ	

Թ Ղ Ք Ա Յ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

ԹՊ. ՄԻՋՁԳՈՍԵՐ ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԸՄՈՒՑ

Ամէն անգամ, երբ մի որեւէ միջազգային «Տամաժողովն» մասին խօսք է լինում, հասարակութեան լարուած հետաքրքրութիւնն նորան թելադրում է, որ այնտեղ անտարակոյս գիտութեան կամ հասարակական կեանքին վերաբերեալ ննդիրներ իրանց վերջնական լուծուած են ստանալու. սակայն փորձը տարիներէ ի վեր ցոյց է ունել, որ անգամ զաղաքական, պետութիւններից ղեկավարուած «Տամաժողովներն» սովորաբար առանց գործնական հետեւանքի են մնում: Եղբայր կարելի է ստել եւ գիտական համաժողովների նկատմամբ. այն բազմաթիւ դասախօսութիւնները, որոնք նոցանում կարգացուում են, ըստ մեծ մասին շուտով լոյս են տեսնում, եթէ արդէն յայտնի չին գիտական աշխարհին: Բայց թէ այստեղ յարմար առիթ է տրուած զանազան երկիրների գիտնականաց անձամբ միմեանց ճանաչելու եւ կարծիքներ, փոխանակելու՝ փաստս ոչ ոք հերքելու չէ:

Ահա թէ ինչու թՊ. միջազգային արեւելագետների համաժողովը, որ տեղի ունեցաւ համբուրգում 4—10 Սեպտեմբերի, ոչ պա-

կաս բազմամարդ էր, քան վերջին անգամ չորովում. ներկայ էին այնպիսի յայտնի արեւելագետներ, ինչպէս Bartholomae, Salemann (իրանական բաժնում), Nöldeke, Goeje, Barth (արաբ.), Winckler, Haupt, Bezold (ատուրական), Naville, Erman (եգիպտ.), Hirt (չինական) եւ այլք: Համաժողովը բաժանուած էր 8 մասնաճիւղի. Ա. ընդհանուր Տնդհերոյական, Բ. Ննդկաստան, Բ. Ք. Իրան (որին կը վերաբերէր Տայկական բաժինն), Գ. Յետին Ննդկաստան, Դ. Կենդրոնական եւ արեւելեան Ասիա, Ե. ընդհանուր սեմական, Զ. Խալմական, Է. Եգիպտական, Ը. Ք. Աֆրիկէ. Ա. Արեւելքի եւ Արեւմուտքի փոխադարձ ազդեցութիւնն: Ընդհանուր նախագահ ընտրուեցաւ D. Behrmann. Գրիթէ Հոդագնախ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերը ունէին իրանց պաշտմանը եւ մասնաւոր ներկայացուցիչները:

Հայկական բաժինն ամենահարուստներից մէկն էր հանդիսանում. գոնէ նախապէս խոստացած էին դասախօսութիւններից մասնակցել հետեւեալ անձինք՝ Jensen (Տիտուս-Տայկական նշանագրերի վերլուծումն), Lampros (Տայ ընտանիքներ, Բիւզանդիոնում եւ նոցա ազդեցութիւնն), Marquardt (Տայ այլուրեքի ծագման մասին, Lehmann (ու. Կենդանի Տայ գաւառաբարբառներ հաւաքելու առաջարկութիւնը), Ք. Տայերի գաղղեց թրակացոյ եւ Իրանացոց գաղթման հետ կապուած), Kaist (Հայ եւ Կովկասեան լեզուների շփումն յոգնակնում), Finck (Ուսումնական ուղեւորութիւն ի Կովկաս), Գր. Խալաթեանց (ու. Ինչու վերայ է հիմնուած Մ. Խորանացու «Տայոց պատմութեան» մէջ յիշած 4 յոյն մասնագրերի վկայութիւնն, թէ Կրեսոսի յաղթողն՝ Հայոց (արքայ) Արատչէսն էր. (Ա. Գ. Նախ Բ.): Ք. Հիպոպոլիտի համաշխարհային ժամանակագրութեան Տայ խմբագրութիւնն), Լեւոն Մտերեանց (ու. Ուրարտեան կամ վանեան տարբը Հայոց լեզուում. Ք. Երբայեցիքէն-տատական եւ հայերէն-տատական՝ լեզուի մասին, Գ. Նկատողութիւնք թրքական բառագրութեան նիւթի մասին Տայ պատմագիր Կիրակոս Գանձակեցու մօտ թՊ. Գ.), Հ. Առաքելեան (Հայերի յարաբերութիւնները արեւմաքի հետ միջին դարերում եւ յապտ.), Բ. Խալաթեանց (ու. Հայ ժողովրդական գիտագնական վէպը. Ք. Հայ նախարարութեանց

1 Յատերը, ինչպէս յայտնի է, պարականոն ծագմամբ մի ազգութիւն է թուով մօտ 112-000, որոնք Բաքուի եւ Եւրասիական նահանգներում կը բնակին: